

INTRODUKTION OG BAGGRUND

- Skrevet af Mads Frese

Beppe Grillo – komiker og aktivist

På kant med eliten

Giuseppe Piero Grillo – kaldet Beppe Grillo – er en 68-årige komiker fra Italien, som nu spiller en vigtig rolle i landets politiske liv. Grillo, der er uddannet revisor, blev opdaget på Milanos cabaretscene og påbegyndte i slutningen af 1970'erne en karriere i tv-underholdning og reklamefilm. I 1986 kom han for første gang på kant med Italiens politiske elite, da han i et lørdagsprogram på statslige tv Rai gjorde grin med den daværende regeringsleder, Bettino Craxi. Det medførte en kortvarig udelukkelse fra Rai.

Bandlyst på tv

I 1990'erne – efter at Craxi som følge af en dom for korrupsion havde søgt tilflugt i Tunesien, og mens Silvio Berlusconi »gik på banen« som politiker – blev Grillos monologer mere og mere politiske. Fra 1993 blev hans shows således bandlyst permanent på såvel Rai som på Berlusconi's Mediaset. I en årrække holdt han satiriske nytårstaler til det italienske folk på den franskejede betalingskanal. Det specifikt mediepolitiske kom efterhånden til at dominere Grillos satire mere og mere. I perioden 2001-06, hvor Berlusconi ledede en flertalsregering og samtidig udvidede sin mediemagt, var Grillo blandt hans mest højljyde kritikere.

Blog og skråt-op

I januar 2005 åbnede han i samarbejde med entreprenøren og aktivisten Gianroberto Casaleggio (1954-2016) bloggen beppegrillo.it, som hurtigt blev en af Italiens mest læste. Grillo blev således en af pionererne i den italienske internetrevolution. Bloggen formidlede foruden indhold om mediepolitik især økonomi- og miljøstof, som ofte har svært ved at slippe gennem det politiske filter i italienske mainstreammedier. Samtidig har Grillo opretholdt en konstant vekselvirkning mellem aktivismen på nettet og velbesøgte optrædener på offentlige pladser overalt i Italien. Dermed har han skabt en platform for kritik af Italiens politiske kaste. I september 2007 organiserede Grillo den første såkaldte Vaffa-Day – skråt-op-dag – i protest mod regeringen, udbredt korrupsion og landets politiske elite som sådan. Det blev begyndelsen på en politisk bevægelse.

Movimento 5 Stelle – en folkebevægelse

Movimento stiftes

I oktober 2009 stiftede Grillo og Casaleggio officielt partiet Movimento 5 Stelle (Movimento): Femstjerne-Bevægelsen. Ved regionalvalget i 2012 blev Movimento det største parti på Sicilien – efter at Grillo havde indledt valgkampen ved at svømme til øen fra det italienske fastland – og demonstrerede således, at det havde potentiale til at blive en magtfaktor på nationalt plan.

Parlamentsvalget 2013

Ved parlamentsvalget året efter fik Movimento 25 procent af stemmerne og blev dermed Italiens næststørste parti. Tv-debatterne var aflyst under valgkampen, fordi Movimento havde sprængt

italiensk politiks traditionelle rammer, mens Grillo turnerede landet tyndt. Han stillede dog ikke selv op, fordi han fik en dom for uagtsomt manddrab i forbindelse med en trafikulykke, og Movimento håndhæver - i modsætning til de øvrige italienske partier – en regel om ikke at opstille tidligere straffede.

Direkte demokrati

M5S er organiseret på baggrund af de internetfora, såkaldte Meetups, som Casaleggios virksomhed har udviklet softwaren til. Disse fora er partiets besluttende organ, som lægger den politiske linje og udvælger kandidater. Partiets repræsentanter i parlamentet og de lokale institutioner skal således i princippet konsultere basen, når de skal træffe en beslutning. Men der er ingen uvildig kontrol af beslutningsprocedurerne, så M5S' stiftere er blevet beskyldt for at bruge det direkte demokrati som en skærm for en autoritær kontrol.

Grillo, der ikke selv sidder i parlamentet, er således blevet kritiseret for egenhændigt at have besluttet, at Movimento ikke skulle forsøge at indgå i et regeringssamarbejde med centrumvenstrepartiet PD efter valget i 2013. Efter Europaparlamentsvalget i 2014 fik han også gennemtruffet, at Movimento skulle indgå i de højreorienterede EU-modstanderes gruppe, selv om de fleste af dets vælgere kommer fra partier på venstrefløjen. Movimento beskriver sig som postideologisk, hverken til højre eller til venstre.

Italiensk politik - 1945-2016

Uro og stabilitet

Italien har siden Anden Verdenskrig haft 63 regeringer. Til sammenligning har Tyskland i samme periode haft blot ni forskellige regeringsledere. De hyppige regeringsskift dækker dog over en grundlæggende stabilitet, for i efterkrigsperioden var DC, det kristendemokratiske parti, konstant ved magten, mens kommunisterne i PCI var i permanent opposition.

Dette system brasede dog sammen, da det i kølvandet på Berlinmurens fald blev afsløret, at partierne var finansieret af omfattende korrupsion, som gjorde ethvert offentligt anlægsarbejde i Italien meget dyrere end i andre EU-lande. Samtidig gik Cosa Nostra til frontalangreb på staten og dræbte to undersøgelsesdommere, Giovanni Falcone og Paolo Borsellino, som stod bag en historisk retssag mod mafiaen. Da DC som følge af korrupsions- og mafiaanklager gik i opløsning, udnyttede Berlusconi det politiske tomrum og dannede partiet Forza Italia.

Nye kræfter

Berlusconi ønskede at fremstå som en fornyer af italiensk politik, men retssager og journalistiske undersøgelser har tværtimod blotlagt en betydelig kontinuitet. Navnlig er han blevet beskyldt for at have overtaget den tidligere kristendemokratiske ministerpræsident Giulio Andreotti rolle som mafiaens politiske garant: »For at blive til noget i italiensk politik, skal du kunne afpresses,« som en minister i en af Berlusconis regeringer kynisk har bemærket.

Siden Berlusconi i 2013 fik en dom for groft skattesvig, har udbrydere fra Forza Italia regeret i samarbejde med centrumvenstrepartiet PD, som bl.a. udspringer af PCI. På den baggrund har M5S opnået succes med et udpræget negativt program: Ud med eliten! Lige efter krigen eksisterede der et lignende parti, som hed Fronte dell'Uomo Qualunque: Menigmands Front. Det ville udskifte

regeringen med »en god bogholder«, som kun måtte sidde et år og skulle udpeges ved lodtrækning. M5S' vigtigste program punkt er på samme måde, at folkets repræsentanter så vidt muligt bør være politiske jomfruer.

Kommunalvalg 2016

Det er således uprøvede kræfter, der bliver testet, efter at M5S i juni 2016 erobrede magten i store byer som Rom og Torino. Såvel højre- som venstrefløj er dybt implicerede i en stor mafiasag i hovedstaden, hvilket har fået tilliden til de traditionelle magtpartier til at dale yderligere. Den 38-årige advokat Virginia Raggi, som var stort set ukendt i offentligheden, fik således hele 67 procent af stemmerne ved anden valgrunde mod en kandidat fra regeringspartiet PD. Men bystyret i Rom er så svær en opgave, at Movimento efter manges mening kan knække halsen på den. Udviklingen i Den Evige Stad vil formentlig afgøre, om vælgerne også tør s